

Financováno
Evropskou unií

EXKURZE TROCHU JINAK

ÚVODEM

Účelem této brožurky je pomoci s přípravou žákovských exkurzí u zaměstnavatelů tak, aby tyto návštěvy byly pro všechny zúčastněné co nejprínosnější. Protože není exkurze jako exkurze.

Hlavním smyslem exkurzí u zaměstnavatelů je představit dívkám a chlapcům společnosti v našem regionu, zaměřené na výrobu nebo služby. Chceme jim umožnit, aby získali přehled o oborech a profesích, ve kterých by se mohli v budoucnu uplatnit. Neméně důležitým přínosem je, že se žáci a žákyně dozvědí, jak vznikají věci, které nás obklopují a také služby, které využíváme.

Dobře připravené exkurze jsou ideálním způsobem, jak propojit teoretické učivo s praktickými ukázkami a lze je zároveň využít jako odrazový můstek k diskuzím o ochraně životního prostředí nebo o vybraných sociálních tématech. Právě pracovní prostředí zcela přirozeným způsobem otevírá prostor k diskuzi o genderových nerovnostech ve společnosti. Ne vždy si uvědomujeme, že naše vnímání některých profesí či dokonce celých oborů je zatíženo genderovými stereotypy, které neúmyslně přenášíme na další generace. V příručce Kariérové poradenství bez stereotypů i dále v textu naleznete, proč a jak se těchto předsudků, mimo jiné také v průběhu exkurzí ve firmách, vyvarovat.

KDY JE VHODNÉ S ŽÁKY ZAČÍT CHODIT NA EXKURZE?

Exkurze by měly být součástí vzdělávání na všech stupních ZŠ, SŠ i VŠ. Vzdělání má připravit děti na samostatný život, aby byly schopné se v dospělosti postarat o sebe a svoji rodinu. Proto je důležité, aby mládež chápala, že vědomosti ze školy následně zužitkují i v praktickém životě, v zaměstnání.

Mladším dětem exkurze přináší poznání toho „jak se co dělá“. Starším žákům ZŠ mohou pomoci při rozhodování o volbě studijního oboru střední školy, středoškolákům usnadnit rozhodování o další specializaci ve vztah k budoucí profesi, případně při volbě vhodného oboru na VŠ. U vysokoškoláků mohou exkurze otevřít bránu při hledání stáží či studijních praxí a tím i budoucího pracovního uplatnění.

NESTEREO TIP: ČASTÉ NEVĚDOMÉ STEREOTYPNÍ CHOVÁNÍ/VÝROKY

„Kluci si na exkurzi přijdou určitě na své, mají tam spoustu robotů.“
(automatický předpoklad, že pro dívky jsou roboti nezajímaví).

Zástupce firmy má tendenci vyloučit z exkurze dívky: „Pošlete nám nějaké šikovné kluky.“
(na výběr účastníků pozor i na straně školy).

„Zítra se jedeme podívat na výrobu komponentů pro automobily, takže hoši, jaké znáte značky vozů?“
(automatický předpoklad, že chlapci se ve značkách vozů lépe orientují).

„Na exkurzi v nemocnici se mohou dívky podívat zblízka, v čem spočívá práce zdravotních sester.“
(automatický předpoklad, že sestra je ženské povolání).

1 PŘÍPRAVA

A

JAK VYBRAT VHODNOU FIRMU

Na začátku školního roku je dobré si připravit plán exkurzí pro jednotlivé třídy/ročníky, který zajistí vhodné načasování exkurzí z hlediska návaznosti na probírané učivo nebo vzhledem k jiným školním akcím. Dalším krokem je vyhledání vhodné firmy a rezervace konkrétního termínu exkurze, nejlépe potvrzeného písemně v e-mailu.

PŘI VÝBĚRU FIRMY JE POTŘEBA BRÁT ZŘETEL NA:

- Cíle výuky (návaznost na probírané učivo).
- Věk žáků (mladší žáky více zaujme výroba předmětů, které znají, např. výroba spotřebního zboží, řemeslná výroba, výroba potravin, zemědělská výroba, zatímco firmy vyrábějící specifické součásti strojů, zařízení, čipy do počítačů apod. jsou vhodnější pro starší žáky).
- Vzdálenost od školy (nutnost pronajmout autobus).
- Atraktivita provozu (moderní stroje, robotizovaná výroba a čisté prostředí zaujmou víc).
- Velikost a význam firmy pro region (ve středních a velkých firmách jsou na exkurze připravení, obvykle nemají problém vyčlenit zaměstnance, kteří se budou návštěvníkům věnovat).

Pokud už máte alespoň přibližnou představu, ale neznáte konkrétní firmu požadovaného zaměření, neváhejte se s dotazem obrátit na Krajskou hospodářskou komoru Zlínského kraje (www.khkzk.cz), kde Vám s výběrem poradí a doporučí, koho ve firmě kontaktovat.

B

KOHO VE FIRMĚ OSLOVIT

Exkurze a podobné aktivity mívá ve firmách na starosti personální oddělení. Stává se, že kontakt na konkrétní osobu na firemních webových stránkách nenajdete. Většina firem však zveřejňuje alespoň e-mailové adresy jako: personalni@firmaxy.cz, info@firmaxy.com, kariera@firmaxy.cz atp.

C

CO JE DŮLEŽITÉ VE FIRMĚ DOMLUVIT

Proto, aby akce příliš neomezila chod firmy a zároveň, aby se žáci dozvěděli o firmě/výrobě vše podstatné, je potřeba předem domluvit několik podrobností. Společná schůzka (osobní nebo on-line) zástupce firmy a školy by měla být naplánována s dostatečným předstihem před exkurzí – min. 2 měsíce. A poté přibližně 14 dní předem je dobré se telefonicky připomenout a ověřit, zda platí, co bylo domluveno tj.:

časový rozsah exkurze (pro žáky ZŠ se nám osvědčila 1,5 hod., pro středoškoláky možno i delší)

harmonogram exkurze (např. 0,5 hod. prezentace o firmě, 10 min. bezpečnostní pokyny, poté prohlídka provozu)

prezentace o firmě (shodnout se alespoň na hlavních bodech obsahu a délce)

podmínky pro vstup do provozu (např. žáci nesmí mít mobily/fotit, šperky, sandály, vyšší podpatky)

v některých provozech vyžadují ochranné obleky, což zabere i 10 min. z plánovaného času)

parkovací místo pro autobus, aby mohli žáci bezpečně vystoupit,

kdo bude skupinu čekat a kde (+ kontakt na mobil)

počet žáků, kolik max., zda je možné rozdělení žáků do skupin pro vstup do provozu (ideálně po 10-12 žácích)

je vhodné, aby ve firmě věděli, jakou věkovou skupinu žáků budou provázet a přizpůsobili tomu výklad a prohlídku

Pokud se jedná o velkou firmu s několika výrobními halami, není špatné navštívit firmu osobně a poté se domluvit, které provozy s dětmi navštívit.

NESTEREO TIP:

Je vhodné se zástupcem firmy předem probrat problematiku genderových stereotypů a vhodnou formou upozornit, na co si dávat pozor při prezentaci. Častou chybou je technické profese automaticky řadit k chlapcům a dívky směřovat na back-office:

„V naší firmě zaměstnáváme hlavně muže na pozicích konstruktéři, technici, mechanici. Ženy najdou uplatnění ve finančním oddělení, v obchodě a marketingu.“ Lépe je říci např. „Jako konstruktéři u nás zatím pracují převážně muži, ale přivítáme i ženy – konstruktérky, budeme rádi, když bude tým pestřejší. Stejně jako přivítáme muže do oddělení financí a controllingu.“

D

ZAJIŠTĚNÍ DOPRAVY

Budete-li pro dopravu do firmy potřebovat pronajmout autobus, domluvte se zavčas s dopravcem (min. 2 měsíce před akcí), zejména na jaře bývají autobusy obsazené. Pokud je na exkurzi přihlášen větší počet žáků, je vhodné také ověřit kapacitu autobusu.

E

PRÁCE S ŽÁKY PŘED EXKURZÍ

Pro maximální užitek z exkurze je potřeba, aby žáci a žákyně předem věděli, do jaké firmy se pojedou podívat a co se ve firmě vyrábí. Před samotnou exkurzí si mohou rozdělit úkoly a zjistit, jak daný výrobek „vzniká“, z jakých surovin, zda se jedná o konečný výrobek určený spotřebiteli nebo je dodáván do další firmy ke zpracování, co dělá firma pro ochranu přírody a okolní komunitu, jaké jsou vazby této výroby na teoretické učivo probírané ve škole atp. Možná je přitom napadne, na co by se chtěli během exkurze zeptat (otázky nezapomenout zapsat a vzít s sebou).

Dále je možné si pro žáky připravit pracovní list s několika úkoly, co mají v rámci exkurze zjistit. Vhodné je zapojit do přípravy pracovního materiálu i některého z vyučujících přírodovědných/odborných předmětů.

Při výběru účastníků exkurzí bychom neměli diskriminovat ani dívky ani chlapce. Proto je nejjednodušší (i z hlediska zásahu do výuky) vyjíždět s jednotlivými třídami.

2 PRŮBĚH EXKURZE

Během exkurze je potřeba kontrolovat čas dle předem domluveného harmonogramu, obzvláště tehdy, pokud máte v plánu navštívit v průběhu jednoho dne více firem. Z našich zkušeností víme, že dvě firmy v blízkém okolí je možné za dopoledne stihnout.

Pozn: Vždy je slušné se zeptat, zda je možné ve výrobě fotit.

A

PREZENTACE O FIRMĚ BY MĚLA OBSAHOVAT:

STRUČNÉ PŘEDSTAVENÍ FIRMY

- historie, počet zaměstnanců, vize, rovné příležitosti, udržitelný rozvoj
- výrobky, služby, zákazníci, kam vyváží

PŘÍKLADY PRACOVNÍCH POZIC VE FIRMĚ

- potřebné dovednosti, vzdělání, zaměstnanci na „genderově nestereotypní pozici“, benefity pro zaměstnance, možnosti rozvoje zaměstnanců

MOŽNOSTI STÁŽÍ A JINÉ FORMY SPOLUPRÁCE SE STUDENTY, ŠKOLAMI

PRŮBĚH VÝROBY

- stručné shrnutí procesu od objednávky po expedici výrobku

PRŮBĚH TVORBY A POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB ZÁKAZNÍKŮM A SPOLUPRÁCE S NIMI BEZPEČNOSTNÍ INSTRUKCE

NESTEREO TIP:

V kariérovém poradenství a samozřejmě i během exkurzí je potřeba brát na vědomí, že způsob, jakým se vyjadřujeme, má dopad na to, jak žáci a žákyně vnímají okolní svět. Může ovlivňovat volbu povolání a tím i celkový trh práce. Nadužívání mužského rodu je v českém mluvním projevu považováno za běžné. Pokud jsou některé profese prezentovány jen v mužské verzi jejich názvu a jiné naopak jen v ženské verzi, děti pak ani netuší, že by se o dané povolání mohly zajímat a že by se v něm případně mohly v budoucnu „najít“ a být v něm úspěšní. Přicházíme tak o mnoho talentů.

Proto je důležité, abychom při prezentování profesí a povolání používali mužskou i ženskou verzi názvu, snažili se ve firmě najít a ukázat mužské i ženské zástupce různých profesí.

B

PROHLÍDKA VE VÝROBĚ

Důležité je dohlédnout na dodržování bezpečnostních pravidel. Podpořit žáky a žákyně v aktivní účasti.

Další možnosti, jak během exkurze poukázat na genderovou problematiku:

NA MÍSTĚ JE MOŽNÉ (NIKOLIV NUTNÉ) ROZDĚLIT TŘÍDU NA DÍVKY A CHLAPCE

- to nám umožní následně porovnat a prodiskutovat, jsou-li nějaké odlišnosti v tom, čeho si během exkurze všímala dívčí/chlapecká skupina.

PŘIPRAVIT PRACOVNÍ LIST

- kolik má firma zaměstnanců a jaký je podíl žen a mužů? Řeší firma nějak tuto problematiku např. v oblasti odměňování? Do jaké míry jsou ve vedení zastoupeny ženy? aj.

ZKUSIT VE FIRMĚ ZAJISTIT INSPIRATIVNÍ PRŮVODKYNÍ

- např. hlavní technologku, vedoucí výroby aj.

VE ŠKOLE BY PO EXKURZI MĚLA NÁSLEDOVAT DISKUZE

- jsou rozdíly v tom, čeho si ve firmě všímala dívčí a chlapecká skupina, pokud ano, čím se dají vysvětlit? Jsou ve firmě rozdíly v tom, na jakých pozicích pracují muži/ženy? Pokud ano, jaké důvody proto ve firmě uvádí a jsou tyto důvody skutečně oprávněné? Které pracovní pozice připadaly atraktivní dívkám/chlapcům a proč? atp.

TIPY PRO FIRMY

Provázet by měl člověk, který rozumí výrobě, nejlépe komunikativní nadšenec, který dokáže přizpůsobit výklad dané věkové skupině, upozorňuje na využívání teoretického učiva v praxi, motivuje žáky, aby se nebáli zeptat.

Představit zaměstnance na „genderově nestereotypní pozici“.

Podporovat aktivní zapojení žáků – dát jim něco do ruky, nechat sestavit, vyzkoušet si, připravit si pro žáky několik otázek.

Výrobou procházet v souladu s procesem výroby, nezabíhat příliš do technických detailů.

Nezapomenout zmínit profese různých kvalifikačních úrovní.

Pokud je firemní průvodce či průvodkyně žákům vyšších ročníků ZŠ a středoškolákům věkově blízký/á, může to pro ně být velmi inspirativní, nebojí se ptát. Podobně pokud je průvodkyně žena, např. manažerka ve výrobě.

Ukázat nejen pozice ve výrobě, ale také např. vývojovou nebo projekční kancelář.

Pokud jde o velmi hlučný provoz, je potřeba vysvětlit žákům výrobní proces předem a k jednotlivým stanovištím mít tištěný materiál se základními informacemi, co se v této fázi výroby děje.

Zakončit exkurzi soutěžními otázkami/kvízem – případně odměnit reklamními předměty.

3 VYHODNOCENÍ EXKURZE

Co nejdříve po exkurzi ve firmě si se žáky naplánujte diskuzi nad vyplněnými pracovními listy, sdílejte získané poznatky a vyhodnoťte akci např. formou krátkého anonymního dotazníku (přínosy exkurze, náměty, zda by ne/chtěli ve firmě pracovat a proč, je něco, co žáky ve firmě překvapilo, uvědomili si díky exkurzi něco důležitého ve vztahu k vlastní volbě povolání). Na závěr se můžete se žáky dohodnout, co napsat do děkovného e-mailu lidem, kteří se Vám ve firmě věnovali.

PŘÍKLADY OTÁZEK VYUŽITELNÝCH PRO EXKURZI

VÝROBNÍ PROCES

Co přesně firma vyrábí?

Jedná se o konečný výrobek určený spotřebiteli nebo jde o součásti, polotovary, které jsou dodávány ke zpracování dalším firmám?

Jaké zdroje energie jsou pro výrobu nutné?

Jaké suroviny jsou pro výrobu nutné, dovážejí se odněkud, jaký je způsob dopravy?

Využívá firma recyklované suroviny?

Znalosti z jakých oborů jsou pro výrobu potřeba?

Jsou ve výrobě využitelné nějaké konkrétní poznatky z učiva probíraného ve škole?

Jaká rizika jsou s výrobou spojena (např. ohrožení životního prostředí, jiná bezpečnostní rizika)?

Má firma vlastní vývoj (jaké procento zaměstnanců tvoří vývojáři)?

Co je to know-how?

Co je to přidaná hodnota výrobku?

Jak je výroba organizována z hlediska času, jde o nepřetržitý provoz, pracuje se na směny?

Jaké práce dělají ve firmě lidé, jaké stroje?

Jaké nejnovější technologie ve firmě využívají? Jak se v této souvislosti mění lidská práce?

PŘÍKLADY OTÁZEK VYUŽITELNÝCH PRO EXKURZI

ZAMĚSTNANCI

Kolik má firma zaměstnanců, jsou to lidé z regionu nebo i ze zahraničí?

Jaké druhy profesí se uplatní v jednotlivých částech firmy (výroba, kontrola kvality, údržba, konstrukce, vývoj, obchod, marketing aj.)?

Jaké vzdělání je pro tyto profese potřeba?

Jak se liší mzda u jednotlivých druhů profesí?

Co dělá firma pro rozvoj a spokojenost zaměstnanců?

Chtěl/a bys v této firmě pracovat, na jaké pozici, proč ano/ proč ne?

Jakými způsoby hledají ve firmě nové zaměstnance (úřad práce, pracovní agentury, inzeráty, doporučení zaměstnanců)?

GENDER

Kolik má firma zaměstnanců a jaký je podíl žen a mužů?

Převažují v některých provozech/odděleních firmy ženy nebo naopak muži?

Do jaké míry jsou ve vedení zastoupeny ženy?

Řeší firma nějak systematicky tuto problematiku?

Umožňuje firma skloubit práci a péči o malé děti?

PŘÍKLADY OTÁZEK VYUŽITELNÝCH PRO EXKURZI

VZTAH FIRMY K OKOLÍ

Jaká opatření existují ve firmě k ochraně životního prostředí?

Jaké odpadní materiály firma produkuje, co se s nimi děje dál?

Jak firma hospodaří s vodou?

Jaké jsou přínosy firmy pro okolní komunitu?

Jakými způsoby firma spolupracuje se školami?

Kdo firmu vlastní, jaká je právní forma firmy a co to znamená?

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

ZDRAVOTNICTVÍ

EXKURZE V KRAJSKÉ NEMOCNICI T.BATI A.S.

10.12.2024, 9 – 12 hodin, Zlín

Zástupkyně KHK ZK a personalistka Baťovy nemocnice uvedly účastníky exkurze do problematiky pracovního uplatnění ve zdravotnictví. Představily vybrané medicínské obory, nejčastější zdravotnické profese včetně potřebných kvalifikací i studijních oborů. Návštěvníci byli seznámeni s možnostmi spolupráce nemocnice se studenty středních a vysokých škol (praxe, stáže, stipendia, brigády).

Dále tři zaměstnanci nemocnice představili účastníkům své profese a náplň práce:

- nutriční terapeutka,
- specializovaná sestra na novorozeneckém oddělení (perinatologie, neonatologie),
- radiologický asistent na odd. zobrazovacích metod, včetně návštěvy RTG pracoviště.

Z OHLASŮ NA EXKURZI:

„Vzorová exkurze se rovněž podařila, i ze strany nemocnice to byla velmi pěkně připravená ukázka práce zdravotníků i lidí kolem. Tam si určitě mnozí uvědomili, že nemusím být doktorem, abych pracovala v nemocnici.“

M. Mlčochová, kariérová poradkyně, ZŠ Zlín-Štípa

PŘÍKLADY DOBŘÍ PRAXE

STROJÍRENSTVÍ

C.S.O.

EXKURZE VE SPOLEČNOSTI C.S.O. SPOL. S R. O.

18.03.2025, 9 – 12 hodin,
Staré Město u Uherského Hradiště

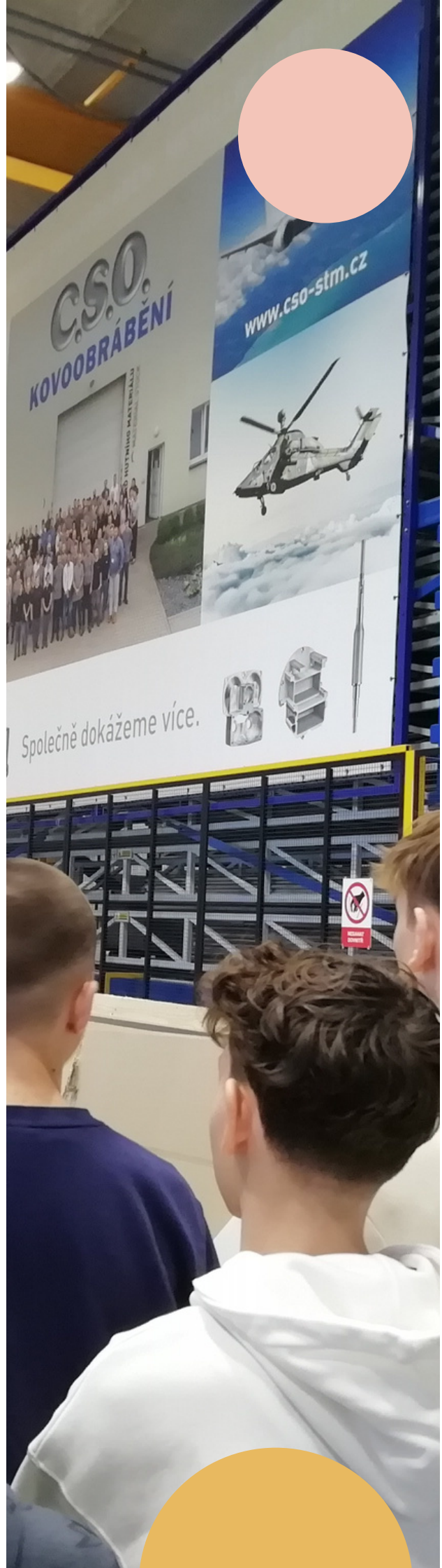
Rodinná firma českého majitele vyrábí přesné součástky pro civilní letectví.

V úvodu exkurze zástupkyně KHK ZK a obchodní ředitel firmy představili obor strojírenství a možnosti studia i pracovního uplatnění. Zástupce firmy poté přiblížil vývoj, konstrukci, obrábění a měření přesných součástek a na příkladech ukázal využití fyziky a matematiky v praxi. Účastníci rozdělení do tří skupin prošli celou firmu a sledovali, jak výrobek vzniká od požadavku zákazníka po výrobu. Postupně byly představeny profese, které se na procesu podílejí: obchodník, pracovník zákaznické podpory, konstruktér, technolog, kvalitář, obsluha obráběcího centra, nástrojář, nákupčí, pracovník v expedici.

Z OHLASŮ NA EXKURZI:

„Vše bylo skvěle zorganizované a zástupci firmy úžasně komunikovali se žáky. Exkurze měla u žáků pozitivní dopad na vnímání vzdělávání v oblasti strojírenství. A věřím, že se tímto směrem vydají. Ještě jednou děkuji za výběr firmy, která je moderní a má co nabídnout.“

E. Cablíková, kariérová poradkyně,
ZŠ Komenského II., Zlín

PŘÍKLADY DOBŘÉ PRAXE

PLASTIKÁŘSTVÍ

EXKURZE VE SPOLEČNOSTI GREINER PACKAGING SLUŠOVICE, S.R.O.

29.04.2025, 9 – 12 hodin, Slušovice

Společnost dodává na trh zejména plastové kelímky pro mlékárenské výrobky.

Během dopoledne seznámila zástupkyně KHK ZK žáky s vzdělávací cestou a možnostmi pracovního uplatnění v oboru plastikářství.

Na základě krátkého dotazníku byli žáci rozděleni do několika skupin podle osobních preferencí a zaměření. Žáci ve skupinách měli možnost diskutovat se zaměstnanci, kteří zastávají ve firmě různé pozice – ve výrobě, vývoji, administrativě apod. Následně si prošli výrobu „od A do Z“, kde viděli různé stupně automatizace včetně nejmodernější linky, kterou obsluhuje jen minimum personálu. Dozvěděli se, jaký důraz klade firma na udržitelnost a že stále hledá nové způsoby, jak minimalizovat dopady na životní prostředí.

Z OHLASŮ NA EXKURZI:

„Exkurze byla inspirativní a vzdělávací – žáci získali reálný pohled na moderní výrobu, význam technologií a inovací. Akce velmi pomáhá motivovat mladé lidi ke studiu technických oborů a k budoucí profesní orientaci.“

Z. Duroňová, výchovná poradkyně, ZŠ Slušovice

Příručka byla zpracována v rámci projektu „NESTEREO“, který v období 1. června 2023 až 31. května 2025 realizuje Institut Krajské hospodářské komory Zlínského kraje, z.ú. (příjemce projektu) a TREXIMA, spol. s r.o. (partner projektu).
Registrační číslo projektu: CZ.03.01.02/00/22_020/0000818.

Autorský tým:

Mgr. Šárka Grygerová

Bc. Olga Šišková

Mgr. Marcel Navrátil

Mgr. Kristýna Mikulcová

Zlín, květen 2024

SEZNAM ZDROJŮ

A Guide to Industry Visits for School Groups [online]. In: [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-eps/college/stem/industry-visits-school-groups-guide.pdf>

Metodická příručka k tématu Člověk a svět práce [online]. In: [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://vzdelavanivsem.cz/files/files/Metodicka%CC%81%20pr%CC%8Ci%CC%81ruc%CC%8Cka%20k%20te%CC%81matu%20C%CC%8Clove%CC%8Ck%20a%20sve%CC%8Ct%20pra%CC%81ce.pdf>

Industry Tours for Students Guide [online]. In: [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://fl-ate.org/flip/BP/2016/industry-tours/Industry%20tours%20Updated.pdf>

Importance of industry visits for studentst [online]. In: [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://www.tmu.ac.in/blog/importance-of-industry-visits-for-students>

Reasons why industrial visits are key to student development [online]. In: [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://www.sharda.ac.in/blog/reasons-why-industrial-visits-are-key-to-student-development/>